

М. Я. ОСТАПЧУК

*Марина Ярославівна Остапчук, адвокат
ТОВ «Юридичне бюро Деревянчук та Партнери»*

ОСОБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТНОГО СКЛАДУ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА АУДІОВІЗУАЛЬНИЙ ТВІР (НА ОСНОВІ ПОРІВНЯЛЬНОГО АНАЛІЗУ НОРМ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ, ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ТА МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ)

Протягом останніх років вітчизняний кінематограф проходить етап відродження. Кількість створюваних фільмів зростає з року в рік, на ринку з'являються нові виробничі компанії, збільшуються бюджети й збори, поступово розвивається мережа кінопоказу, глядачі заново звикають до великого екрана. Процес виробництва і використання аудіовізуальних творів має багаторівневу правову структуру. Цивільно-правові, трудові та авторські правовідносини, які супроводжують процес створення й використання аудіовізуальних творів, найчастіше щільно переплітаються між собою, вимагаючи серйозної правової підтримки. Ситуація ускладнюється тим, що кожний новий проект є унікальним і безпрецедентним випадком. Один або група сценаристів, використання раніше створених об'єктів авторського права, режисер і його повноваження, комбінація декількох авторських правомочностей в одній особі, правовідносини з технічним персоналом і акторською групою та інші великі й дрібні деталі в сукупності створюють безліч варіацій, для яких неможливо виробити єдиний алгоритм.

Науково-теоретичну основу даної статті становлять праці вчених у сфері теорії права, цивільного права, права інтелектуальної власності О. П. Сергєєва, В. Г. Камишева, Е. П. Гаврилова, І. В. Савельєвої, В. А. Дозорцева, В. П. Чеботарьова, К. О. Афанасьєвої, С. А. Чернишевої, Г. Ф. Шершеневича, К. А. Флейшиц, Анрі Мерсійона, С. Г. Займовського, В. С. Дмитришина, а також інших дослідників, які зробили значний внесок у розробку правових аспектів охорони результатів інтелектуальної власності.

Метою даної статті є виявлення особливостей цивільно-правових відносин за участю суб'єктів права інтелектуальної власності на аудіовізуальний твір на основі порівняльного аналізу норм законодавства України, зарубіжних країн та міжнародних договорів, а також одержання висновків і формулювання пропозицій, спрямованих на вдосконалення цивільно-правового регулювання зазначених відносин та чинного законодавства України відповідно до загальноприйнятих світових стандартів.

Виходячи з того, що аудіовізуальний твір є результатом спільних зусиль творчих працівників (сценаристів, кінорежисерів, операторів, акторів, художників, композиторів, звукооператорів), виробничо-технічного персоналу кіностудій, а також суб'єктів продюсерської (організаційної) діяльності, слід звернути увагу на складність аудіовізуальних творів, що обумовлює виникнення особливостей у встановленні правового статусу осіб, які беруть участь у їх створенні. Як наслідок – наділення цих суб'єктів певними суб'єктивними правами. Статус суб'єктів авторського права на аудіовізуальний твір має визначатися трьома критеріями: 1) характером творчих внесків; 2) підставами виникнення права на аудіовізуальний твір; 3) змістом прав на аудіовізуальний твір.

Тому розгляд характеру творчих внесків створювачів і підстав виникнення авторських прав на аудіовізуальний твір є доцільним з точки зору вирішення питання встановлення кола творців, особливостей суб'єктного складу відповідних відносин, який може наділятися авторськими правами на аудіовізуальний твір.

З питанням визначення кола творчих працівників, які належать до авторів аудіовізуального твору, пов'язане питання авторства на твір як у цілому, так і індивідуально.

Як відомо, підставою виникнення авторського права є лише особистий творчий внесок автора у створення об'єкта авторського права, тобто все те, що зроблено творчою працею. Творча діяльність – це єдина сфера, де існує залежність майнових прав від особистих немайнових. Ми погоджуємося з В. А. Дозорцевим у тому, що ні право власності на умови та передумови виробництва творчого результату, ні використання чужого досвіду, знань та навичок, ні інвестиції, у тому числі кошти казни, службові зв'язки автора з роботодавцем і т.п. не є підставою первісного виникнення прав на результат, тобто виникнення первісного права¹.

Законодавство України, як і законодавство багатьох країн Європи, пішло шляхом закріплення первісних авторських прав за його авторами, фізичними особами. Підставою виникнення первісних авторських прав (як особистих, так і майнових) є факт створення творчого результату його автором завдяки особистим зусиллям, здійсненням особистого творчого внеску. З цього виникає немайнове право авторства. Як наслідок, право авторства є підставою виникнення прав інтелектуальної власності.

Первісне право авторства завжди має особистий характер і виникає лише у автора. Особисте право авторства є невідчужуваним. Майнові права автора теж первісні, вони виникають лише у автора. Наділення творця первісним правом авторства створює основу для виникнення та розвитку системи економічного обороту

результатів творчої, інтелектуальної діяльності. Первісне право є точкою відліку при виникненні похідних прав. Похідні права інтелектуальної власності виникають при передачі первісного права іншій особі. Розподіл прав інтелектуальної власності на первісні та похідні може застосовуватися лише до виключних майнових прав. На відміну від особистих первісних прав, майнові права, які є теж первісними, можуть перебувати у комерційному обороті. Первісне право означає, що володілець цих прав жодним чином не пов'язаний з попередниками, а володілець похідного права, навпаки, пов'язаний цими правами з попередниками. Первісні права, якщо вони належать не автору, є не первісними, а похідними, тому слід погодитись з В. А. Дозорцевим, що ознакою похідності в цьому випадку буде критерій залежності цих прав від попередників².

Крім розподілу виключних прав інтелектуальної власності на первісні та похідні, існує розподіл їх на первинні та вторинні. На відміну від розподілу прав на первісні та похідні, де критерієм такого розподілу є залежність прав від наявності попередників, критерієм розподілу прав інтелектуальної власності на аудіовізуальні твори на первинні та вторинні є момент виникнення цих прав у часі. Виникнення первісних та похідних майнових прав може хронологічно не збігатися. Наприклад, при виконанні договору замовлення на створення сценарію або у випадку знімання аудіовізуального твору штатним режисером студії-виробника у замовника та у студії виникають первинні майнові права, але вони є похідними від первісного права авторства створювачів, оскільки в силу закону або договору хронологічно виникають першими саме у замовника та роботодавця. Всі інші права, що хронологічно виникають як права інтелектуальної власності після виникнення первинних, – вторинні.

Розподіл прав інтелектуальної власності на первісні та похідні, на первинні та вторинні має практичне значення. На цій системі базуються правовідносини з приводу економічного обороту виключних (майнових) прав на аудіовізуальний твір. Якщо первісні права закріплюють авторство як передумову виникнення виключних майнових прав і є статичними, то похідні та вторинні права відображають динаміку економічного обороту аудіовізуальних творів та виключних прав на них.

Реалізація правомочностей щодо використання та розпорядження виключними правами на аудіовізуальний твір залежить від встановлення авторства на нього.

Тому суб'єкт права на аудіовізуальний твір не може встановлюватися таким же чином, як і для традиційних об'єктів авторського права, тому що індивідуальне авторство на фільм майже неможливе (винятком може бути створення аматорського аудіовізуального твору однією особою, яка поєднує в собі режисера, сценариста, оператора тощо). Складність творчого й технічного процесу кіновиробництва, одночасне поєднання результатів різнорідної за своєю суттю діяльності зумовлює необхідність перегляду вже сталих правових конструкцій у галузі авторського права. При створенні аудіовізуального твору визначити одноосібне авторство на нього неможливо. Тому складність аудіовізуального твору, колективний характер його створення, різнорідність складових елементів, які входять до його складу, виявляє невідповідність системи авторсько-правового регулювання процесу створення й використання складних об'єктів авторського права характеру сучасного кіновиробництва.

Щодо суб'єктного складу прав на аудіовізуальний твір ч. 1 ст. 17 Закону України «Про авторське право та суміжні права» говорить, що авторами аудіовізуального твору є: а) режисер-постановник; б) автор сценарію і (або) текстів, діалогів; в) автор спеціально створеного для аудіовізуального твору музичного твору з текстом або без нього; г) художник-постановник; д) оператор-постановник. Крім того, одна і та ж фізична особа може суміщати дві або більше із наведених авторських функцій. Визначення авторів фільму міститься у ст. 3 Закону України «Про кінематографію», в якій зазначається, що автором фільму є фізична особа, власна праця якої визначає творчий задум та (або) способи його реалізації у фільмі. Слід зазначити, що в Законі України «Про кінематографію», на відміну від Закону України «Про авторське право та суміжні права», напрями творчої діяльності деталізуються таким чином: 1) власна праця фізичної особи повинна визначати творчий задум та (або) 2) власна праця авторів повинна визначати способи реалізації творчого задуму у фільмі. До першої групи авторів, які визначають творчий задум у аудіовізуальному творі, можна віднести автора сценарію та режисера-постановника твору, а до другої – композитора, оператора-постановника, художника-постановника, які вже втілюють творчий задум у реальність.

При розгляді законодавства в галузі авторського права привертає до себе увагу той факт, що відповідно до ст. 3 Закону України «Про кінематографію» до виконавців фільму належать фізичні особи, які власною працею брали участь у реалізації творчих задумів авторів фільму в процесі його створення. Це визначення буквально збігається з визначенням авторів у ст. 3 Закону України «Про кінематографію». Якщо порівняти зміст визначень «автор фільму» та «виконавець», можна дійти висновку, що закон ідентично визначає ці поняття і до кола авторів фільму відносить і виконавців. З аналізу змісту Закону України «Про кінематографію» випливає, що законодавець намагався лише відмежувати авторів фільму від його виконавців, а не отожднювати ці поняття. Це прагнення обумовлене існуванням двох різних інститутів права інтелектуальної власності: авторського права та суміжних прав. У законодавчих визначеннях різних понять вбачається суперечність, яка полягає в наділенні одних і тих самих суб'єктів аудіовізуальної сфери різними правовими статусами. Так, Закон України «Про кінематографію» відносить самостійну групу виконавців до категорії авторів фільму. Разом із тим, збіг визначень «автор твору» і «виконавець» у ст. 3 Закону України «Про кінематографію» не є випадковим. Воно свідчить про наближеність понять автор і виконавець фільму, а також про наявність проблеми у визначенні кола творчих працівників, які можуть бути віднесені до авторів фільму в цілому.

Інший підхід до визначення кола авторів міститься в законодавстві зарубіжних країн. Так, згідно з додатком II до Європейської конвенції про кінематографічну продукцію спільного виробництва³ до творчої групи створювачів фільмів відносять режисера, сценариста, композитора. Слід зауважити, що зазначена конвенція містить розподіл усіх учасників створення аудіовізуального твору на три групи: творча група, група виконавців, група технічного забезпечення (оператор-постановник, художник-постановник). Близький до цього підхід міститься у ст. 13 Закону РФ «Про авторське право та суміжні права».

З аналізу норм законодавства України та зарубіжних країн щодо аудіовізуального твору можна виявити три підходи відносно з'ясування кола осіб, які вважаються авторами цього твору. Перший підхід полягає у встановленні системи «авторського права на фільм», відповідно до якої власником авторського права на фільм є його виготовлювач (Великобританія⁴, США⁵). Другий підхід полягає у встановленні системи, у якій фільм розглядається як спільний твір декількох авторів, які роблять свій художній внесок у його створення. Ця система вимагає від виготовлювача одержання повноважень авторів фільму щодо використання їх творчих внесків у створений фільм (Україна⁶, Російська Федерація⁷). Третій підхід полягає у відступленні прав на аудіовізуальний твір за законом. Аудіовізуальний твір при цьому підході визнається спільним твором декількох авторів, але законодавство передбачає договір виготовлювача з авторами, що містить переуступку права на використання фільму (Франція⁸).

Законодавче регулювання авторських відносин в аудіовізуальній сфері не відображає об'єктивно характер співвідношення між творчими внесками створювачів аудіовізуальних творів і наданим їм обсягом прав. Тому вироблення нового, науково обґрунтованого підходу до визначення кола авторів аудіовізуального твору з урахуванням характеру їх творчих внесків і особливостей кінематографічної діяльності на сучасному етапі її розвитку допоможе вирішити як теоретичні, так і практичні проблеми шляхом створення нової правової конструкції. Вона повинна збалансувати інтереси безпосередніх авторів аудіовізуального твору, його організаторів та виробників. Так, при створенні аудіовізуального твору виключається індивідуальне авторство фізичної особи на фільм у цілому (крім любительського), співавторство в його традиційному розумінні, авторство керівника творчого колективу, авторство юридичної особи на фільм у цілому.

На відміну від законодавства України, Закон Російської Федерації «Про авторське право та суміжні права» встановлює обмежене коло авторів аудіовізуального твору. З переліку авторів вилучені оператор-постановник та художник-постановник (ст. 13). Спільним між законодавством України та Російської Федерації є те, що до кола авторів аудіовізуального твору віднесені автор сценарію, режисер-постановник і композитор оригінальної музики. У законодавстві Франції взагалі встановлюється дві групи творчих працівників: група авторів, яка чітко визначена в законі, та група творців, які можуть претендувати на авторство. Перша група авторів включає сценариста, режисера та композитора. За другою групою творців встановлюється лише потенційна можливість претендувати на співавторство у створенні аудіовізуального твору, якщо їх творчий внесок буде визнаний творчим та вагомим.

З порівняльного аналізу законодавства різних країн випливає існування різних тенденцій та підходів до визначення суб'єктного складу прав інтелектуальної власності на аудіовізуальний твір. Разом з існуючими розбіжностями у правовому регулюванні авторського складу аудіовізуального твору існує єдиний стрижень у визначенні авторів, який встановлюється нормами Бернської та Всесвітньої конвенцій. Країни-учасниці цих Союзів можуть включати в свої національні законодавства положення, що встановлюють особливості правового регулювання як аудіовізуального твору в цілому, так і його суб'єктного складу.

При спробі визначення авторів аудіовізуального твору найбільш відповідним з першого погляду є інститут співавторства, що передбачає ст. 13 Закону України «Про авторське право та суміжні права». Авторське право на твір, створений у співавторстві, належить усім співавторам незалежно від того, чи утворює такий твір одне нерозривне ціле або складається з частин, кожна з яких має самостійне значення. Є. П. Гаврилов при встановленні суб'єктів авторського права на аудіовізуальний твір вважає аудіовізуальний твір неподільним об'єктом, а тому до взаємин між авторами аудіовізуального твору застосовуються всі норми, що стосуються неподільного співавторства⁹. Слід погодитися з автором у тому, що аудіовізуальний твір є новим твором, а не сумою окремих творів. Творчі результати окремих авторів «поглинаються» самим аудіовізуальним твором¹⁰.

Вважається, що особливістю співавторства є поєднання творчих зусиль для створення єдиного об'єкта в одній галузі мистецтва шляхом поєднання однорідних за творчим характером внесків. Аудіовізуальний твір є результатом синтезу різноманітних видів діяльності.

В національному законодавстві виділяються два види співавторства: подільне та неподільне. При неподільному співавторстві його сутність полягає у спільній праці двох або більше авторів, яка спрямована на створення єдиного твору. В аудіовізуальній сфері всі автори, організатори та виробники теж прагнуть створення єдиного твору. За своєю метою неподільне співавторство та діяльність зі створення аудіовізуального твору збігаються. Водночас слід погодитися з Б. С. Антимоновим та К. А. Флейшиц, що саме по собі поєднання творів у процесі їх використання співавторства не створює¹¹. Якщо колективний твір становить неподільне ціле, то співавторам належить лише єдине неподільне авторське право на колективний твір. Якщо ж колективний твір складається з частин, що мають самостійне значення, то при відсутності угоди між співавторами кожен з них є носієм авторських прав на створену ним частину твору. У цьому випадку авторське право кожного із співавторів на створену ним частину колективного твору здійснюється ним самостійно та незалежно від інших співавторів.

Положення законодавства України про неподільне співавторство щодо аудіовізуальних творів також застосовуватись не може. При неподільному співавторстві твір становить єдиний нерозривний об'єкт, частини якого не можна виокремити з нього, як єдиного цілого, а також неможливо їх використовувати окремо (ст. 13 Закону України «Про авторське право та суміжні права»). У фільмі, навпаки, елементи, що входять до складу аудіовізуального твору, можуть використовуватись окремо від цілого твору. Тому застосування традиційного інституту співавторства до аудіовізуальних творів не є виправданим і не відповідає сутності відносин, що складаються в процесі їх створення.

Відносини між співавторами визначаються угодою, укладеною між ними (ч. 1 ст. 13 Закону України «Про авторське право та суміжні права»), тому для визнання співавторства необхідна угода про спільну творчу працю щодо створення об'єкта авторського права. Таким чином, наявність між авторами угоди про співавторство є одним із визначальних критеріїв його встановлення. На відміну від інших об'єктів авторського права при створенні аудіовізуального твору на виконання ч. 2 ст. 17 Закону України «Про авторське право та суміжні права» його автори договір про співавторство не укладають. Більше того, вони взагалі не вступають між собою у договірні відносини (наприклад, композитор не вступає в договірні відносини з режисером-постановником та сценаристом, актор не вступає у співавторські відносини з декоратором та художником-постановником тощо). Законом України «Про авторське право та суміжні права» у ст. 17 передбачається укладення іншого договору, ніж договір про співавторство. Договір про створення аудіовізуального твору укладається між автором і продюсером чи виробником аудіовізуального твору про використання створеного твору у аудіовізуальному творі у подальшому.

Вважається, що від співавторства в груповому варіанті слід відрізнити колективну діяльність. При колективній діяльності точний склад творців не визначений та визначеним бути не може. Результат творчості ідентифікується не лише з колом створювачів фільму, а й з організацією, що його створила. Тому застосування традиційної моделі співавторства не відповідає фактичним внутрішнім зв'язкам між характером творчих внесків його створювачів та наділенням усіх учасників процесу правами відносно створеного аудіовізуального твору.

Особливість авторських відносин при створенні аудіовізуальних творів була помічена російським правознавцем В. А. Дозорцевим. Він називав такі відносини співробітництвом, тобто категорією, невідомою авторському праву, а не співавторством¹². Цієї ж точки зору дотримувались і Б. С. Антимонов та К. А. Флейшиц. Вони вважали, що співробітництво опирається або на авторський договір, або на трудовий договір кожного із співробітників з організацією, або на «окреме доручення» організації кожному співробітнику. Воно полягає в тому, що два або декілька авторів беруть участь своєю творчою працею в створенні колективного твору і кожен набуває авторських прав на створену ними частину колективного твору, проте суб'єктами авторського права на останній вони не стають¹³.

В. А. Дозорцев авторів фільму розглядав не як співавторів, яким спільно належить авторське право на аудіовізуальний твір, а як осіб, що визнаються авторами фільму, тобто як тріумвірат авторів, та називав це збірним авторством¹⁴.

Існування співавторства в аудіовізуальній сфері неможливе тому, що для його виникнення необхідна спільна однорідна творча праця всіх співавторів при створенні однорідного твору мистецтва. Такої однорідності при створенні аудіовізуального твору не існує. При його створенні народжується не однорідний об'єкт, а різнопланові твори та інші результати творчої діяльності, що органічно входять до складу єдиного, але іншого об'єкта авторського права. Така співучасть творців різних видів мистецтв є колективною творчістю, а твір, народжений такою співпрацею, є колективним твором.

У законодавстві України термін «колективний твір» відсутній, однак він добре знаний в практиці багатьох країн. Подібні твори належать до окремої групи, яка відмінна від творів, створених у співавторстві. Так, згідно з § 101 Зводу законів Сполучених Штатів Америки розділу 17 «Авторське право» під колективним твором розуміється твір, у якому кілька складених частин, що представляють окремі самостійні твори, зібрані в єдине ціле¹⁵. Закон Франції «Про авторське право» вказує, що спільний твір означає твір, створений двома або більшим числом осіб, у якому внесок однієї особи не може бути використаний окремо. Аналогічні визначення містяться у законодавстві інших європейських країн.

Пошук термінологічних визначень сутності відносин, що виникають при створенні аудіовізуальних творів, приводять до створення цікавих правових конструкцій. Так, В. А. Дозорцевим для вирішення проблеми наділення певної особи авторським правом на аудіовізуальний твір у цілому була розроблена концепція, яку він визначав як концепцію фікції авторського права юридичної особи. Сутність її полягає в тому, що права на фільм повинні належати одній особі. В якості такої особи не можуть виступати ні автори кінотвору в цілому, ні їх художній керівник – режисер-постановник, ні інша фізична особа. Рішення цієї проблеми він вбачав у визнанні автором організації, де здійснювалось виробництво фільму, та в постановці її на місце фізичної особи, розповсюдженню на неї повністю правового режиму, який встановлений для фізичної особи¹⁶. При цьому підстанова юридичної особи на місце фізичної не означає повернення до авторського права кіностудій за ЦК УРСР. На думку В. А. Дозорцева, за студією повинні визнаватись як особисті, так і майнові права інтелектуальної власності на аудіовізуальний твір у цілому. Цим шляхом пішов розвиток авторського права в аудіовізуальній сфері в США та Великобританії, де саме кіностудія визнається автором фільму.

На нашу думку, поняття колективного твору найбільш повно відповідає суті взаємин між первісними авторами на аудіовізуальний твір як об'єкт авторського права. Зі збільшенням кількості складних об'єктів

авторського права стає очевидною необхідність введення у національне законодавство нових правових понять. Наявні правові категорії та механізми вже не можуть повною мірою врегулювати взаємини створювачів такого складного об'єкта авторського права, як аудіовізуальний твір. Тому в законодавство України слід увести нове поняття колективного твору. Аудіовізуальний твір необхідно визнати колективним твором авторського права і закріпити за ним таке визначення. Колективний твір – це твір, що складається з різнопланових самостійних творів та інших результатів творчої діяльності, які утворюють новий твір у результаті спільної діяльності колективу авторів різних галузей мистецтва, діяльність яких і характер складових елементів об'єднуються єдиним творчим задумом. У колективному творі вилучення складового елемента зі складу цілого твору унеможливує його існування.

Таким чином, введення у законодавство України поняття колективного твору вирішить питання щодо того, кому належить авторське право на аудіовізуальний твір в цілому. Стаття 17 Закону України «Про авторське право та суміжні права» встановлює авторів аудіовізуального твору, але наділяє їх лише авторським правом на власний внесок у нього, а не на весь твір у цілому. Визнання аудіовізуального твору колективним дасть змогу встановити авторське право на нього в цілому. Таким чином, авторами та первісними володільцями авторських прав на аудіовізуальний твір в цілому стануть його створювачі, вказані в ч. 1 ст. 17 Закону України «Про авторське право та суміжні права». Водночас із закріпленням за ними авторства на аудіовізуальний твір в цілому, за ними закріплюється і авторське право на свій окремий вклад у вигляді складового елемента, що може використовуватися самостійно. У результаті введення в законодавство України поняття колективного твору буде вирішено існуючу проблему авторства, з якої випливає встановлення авторських прав на аудіовізуальний твір як самостійний об'єкт авторського права. У відносинах, що складаються з приводу аудіовізуального твору в цілому, його автори виступають в якості його єдиного автора. У відносинах, що складаються з приводу використання окремих складових елементів аудіовізуального твору в інших галузях господарювання, поза даним аудіовізуальним твором, автори цих елементів виступають самостійно, незалежно від інших творців фільму. Таким чином, аудіовізуальний твір як колективний має єдиного автора у вигляді колективу авторів, який має особисте та виключне (майнове) право на аудіовізуальний твір в цілому. При введенні цієї правової конструкції у чинне законодавство всі відносини будуть врегульовані повною мірою.

¹ Дозорцев В. А. Творческий результат: система правообладателей // Дозорцев В. А. Интеллектуальные права: Понятие. Система. Задачи кодификации: сб. статей / Исслед. центр частного права. – М.: Статут, 2003. – С. 283.

² Там само.

³ «Європейська конвенція по спільному кінематографічному виробництву» від 2 жовтня 1992 року № 994 136: за станом на 1 лютого 2011 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. // Офіційний вісник України – 2009. – № 94. – С. 853 від 14.12.2009.

⁴ Consolidated Act on Copyright (consolidated Act № 164 of March 12, 2003) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до закону: http://www.copyright.ru/ru/library/zakonodateltvo/zarubezhnoe_zakonodatelstvo/zakon_england_ob_avtorskom_prave/?copyright=d14693c621ab762e218c85bc6ed e350e.htm

⁵ Звід законів Сполучених Штатів Америки. Розділ 17. Авторське право // Захист прав інтелектуальної власності: досвід Сполучених Штатів Америки: зб. док., матер., статей; за заг. ред. О. Д. Святоцького. – К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2003. – С. 8–24.

⁶ Про авторське право та суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993 року № 3792-ХІІ / Верховна Рада України. – Офіц. вид. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 43. – Ст. 214.

⁷ Об авторском праве и смежных правах: Закон Российской Федерации от 9 июля 1993 года № 5351-1: по состоянию на 1 сентября 2008 г. / Государственная дума Российской Федерации. – Офіц. изд. // Сборник законодательства Российской Федерации. – 2006. – № 30.

⁸ Code de la propriete intellectuelle [Електронний ресурс]. – Режим доступу до закону: <http://www.legifrance.gouv.fr/WAspad/UnCode?commun=&code=CPOINT.rcv.htm>

⁹ Гаврилов Э. П. Комментарий к Закону Российской Федерации «Об авторском праве и смежных правах» / Гаврилов Э. П. – М.: Изд-во «Спарк», Фонд «Правовая культура», 1996. – С. 68.

¹⁰ Гаврилов Э. П. Вступительная статья / Гаврилов Э. П. // Авторское право: Библиографический указатель за 1826–2004 годы / Состав. С. В. Петровский, Е. В. Смыслина. – М.: Статут, 2005. – С. 2–27.

¹¹ Антимонов Б. С. Авторское право / Б. С. Антимонов, Е. А. Флейшиц. – М.: Юрид. лит., 1957. – С. 64.

¹² Дозорцев В. А. Интеллектуальные права: Понятие. Система. Задачи кодификации / Дозорцев В. А. – М.: Статут, 2003. – С. 148.

¹³ Антимонов Б. С. Авторское право / Б. С. Антимонов, Е. А. Флейшиц. – М.: Юрид. лит., 1957. – С. 64.

¹⁴ Дозорцев В. А. Право на фильмы как сложное многослойное произведение / В. А. Дозорцев // Вестник Высшего Арбитражного Суда Российской Федерации. – 2000. – № 3. – С. 67.

¹⁵ [47]. Copyright Law of the USA and Related Laws Contained in Title 17 of the United States Code, Circular 92. – N.Y.: Published by U.S. Copyright Office, Library of Congress, July 2001. – 32 p.

¹⁶ Дозорцев В. А. Право на фильмы как сложное многослойное произведение / В. А. Дозорцев // Вестник Высшего Арбитражного Суда Российской Федерации. – 2000. – № 3. – С. 149. від 14.12.2009.

Резюме

У статті досліджуються особливості правового регулювання відносин за участю суб'єктів права інтелектуальної власності на аудіовізуальний твір шляхом порівняльного аналізу норм законодавства України, зарубіжних країн та міжнародних

договорів (конвенцій), розкриваються різні підходи до визначення статусу, ролі і значення даних суб'єктів у процесі створення аудіовізуального твору.

Ключові слова: інтелектуальна власність, об'єкт авторського права, аудіовізуальний твір, суб'єкти аудіовізуального твору, колективний твір.

Резюме

В статье исследуются особенности правового регулирования отношений с участием субъектов права интеллектуальной собственности на аудиовизуальное произведение путем сравнительного анализа законодательства Украины, зарубежных стран та международных договоров (конвенций) в этой сфере, раскрываются разные подходы к определению статуса, роли и значения данных субъектов в процессе создания аудиовизуального произведения.

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, объект авторского права, аудиовизуальное произведение, субъекты аудиовизуального произведения, коллективное произведение.

Summary

In the article analyzes the legal regulation of relations with the subjects of intellectual property rights in audiovisual work by comparative analysis of the legislation of Ukraine, foreign countries and international agreements (conventions), revealed different approaches to determining the status, role and importance of data subjects in the process of creating an audiovisual work.

Key words: intellectual property, object of copyright, audiovisual work, the subjects of audiovisual work, collective work.

Отримано 15.06.2012

І. А. СТРОЙКО

Ірина Анатоліївна Стройко, старший юрисконсульт ТОВ «Телерадіокомпанія «Студія «1+1», адвокат

АНАЛІЗ ПРОЕКТУ НОВОЇ РЕДАКЦІЇ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО АВТОРСЬКЕ ПРАВО І СУМІЖНІ ПРАВА». ВРАХУВАННЯ У ПЕРСПЕКТИВНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ СУЧАСНОГО РІВНЯ РОЗВИТКУ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

1 лютого 2011 р. Верховна Рада України прийняла у першому читанні проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання питань авторського права і суміжних прав» № 6523¹. Цей законопроект пропонує викласти у новій редакції Закон України «Про авторське право і суміжні права», а також запровадити зміни до ряду законодавчих актів, таких як: Цивільний кодекс України, Кримінальний кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, Закон України «Про нотаріат», Закон України «Про телекомунікації», Закон України «Про телебачення і радіомовлення» та інші.

Даний законопроект неоднозначно сприйнятий багатьма фахівцями у сфері інтелектуальної власності – певні його положення піддані гострій критиці, щодо деяких нововведень досі тривають серйозні професійні дискусії. На сьогодні до цього проекту Закону суб'єктами законодавчої ініціативи внесено більше 4000 поправок та пропозицій.

Однією з цілей, яку перед собою ставили розробники законопроекту, є приведення законодавства України у сфері охорони і захисту авторського права та суміжних прав у відповідність до норм законодавства Європейського Союзу. Відповідне зобов'язання Україна взяла на себе відповідно до Закону України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18 березня 2004 р. № 1629-IV. Більше того, Порядок денний асоціації Україна – ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію передбачає необхідність посилення співробітництва між Україною та Європейським Союзом щодо захисту прав інтелектуальної власності, а також продовження діалогу про права інтелектуальної власності, з метою вжиття ефективних заходів проти піратства та забезпечення ефективної імплементації законодавства і санкцій за порушення прав інтелектуальної власності.

Розуміючи повною мірою суспільну значущість адаптації законодавства України у сфері авторського права і суміжних прав до стандартів Європейського Союзу, зауважимо, що, на наш погляд, доцільним було би не змінювати кардинально чинне законодавство у цій царині шляхом викладення основоположного Закону в новій редакції, а запровадити певні необхідні зміни, доповнення та уточнення у найбільш «вузьких» місцях діючого Закону.